

* * *

Хызыл сатин көгенегім,
Хызығда тура, чызызын.
Піди дее чазып чөргенче,
Чадып таа ысчаң ползамдах.

Күрең сатин көгенегім,
Сундухта чада, күп пассын.
Чобал чөрген поэчаам
Пүүн дее көлен халзамдах.

* * *

Чикпек, чикпек, чил килзе,
Чилегеліг ибнің пигі чахсы.
Пигдең-ханнаң тіл килзе,
Пиче-туңма пары чахсы.

Хазыр, хазыр чил килзе,
Ханалығ ибнің пигі чахсы.
Ханнаң-пигдең тіл килзе,
Харындас-туңма пары чахсы.

III.

ООЛНАҢ ХЫСТЫҢ ТАХПАХТАРЫ

ООЛНАҢ ХЫСТЫҢ ТАХПАХТАРЫ

О о л:

Ах чазының порчозы
Ах хар осхас көрерге.
Арға палазы Түктитті
Алып аларға сағындым.

Көк чазының порчозы
Көк хар осхас көрерге.
Көлбек палазы Түктитті
Көчір парарға килгебіс.

Х ы с:

Ах чазының ах порчозы
Ах харға төйй нимес,
Ада палазы Тайдын хызы,
Ағылы¹ позында, чир парбас.

¹ Сағызы

Көк чазының көк порчезы
Көк харға оңдес нимес.
Іче палазы хыс позым
Ирге парарға сағынмаан.

О о л:

Адам ани хара адым
Арығ тирін тикке ағыспас.
Арғал палазы Түктитті
Арығ күске дее апарам.

Ічем ани хара адым
Тудыс орхалығ ат чи анаң.
Илнің палазы Түктитті
Тутхыннап таа апарам.

Х ы с:

Хазың пазындағы хусхаҗахты,
Холың читсе, тударзың.
Хын чөрген хызыңны,
Хыйғаң читсе, аларзың.

Сөөт пазындағы хус палазын,
Сырыбың читсе, түзірерзің.
Сағын чөрген хызыңны,
Сағызың читсе, тутхыннирзың.

О о л:

Ағас пазындағы хусхаҗахты
Арығ холға тударбын.
Ах сырайлығ Түктитнең,
Ахчазын төлебізіп, чуртирбын.

Хазың пазындағы хусхаҗахты
Хызыл холнаң тударбын.
Хызыл сырайлығ Түктитнең,
Халығын пиріп, хонарбын.

Х ы с:

Хада сыххан харындазым
Халығ сүрізіп килбес.
Халығ пирерге харассаң,
Харааң туу саптырарзың.

Паарсап өскірген минің пабам
Пас ат сурап килбес.
Пас ат мүндірерге хынзаң,
Пазың чара саптырарзың.

О о л:

Пас чарылза, пөрік істінде.
Прай нимем пилен полар.
Пабаң сүрізіп килзе,
Пас ат мүндіріп, нандырам.

Хол сынза, ниң істінде.
Тооза нимем пилен полар.
Харындазың сүріс парза,
Хара синпен кизіп, нанар.

ТАХПАХТАС¹

О о л:

Сарығ, сарығ Домначах,
Сарығ хурағаның минің хойымда.
Сарығ хурағаның чарарға килзең,
Мағаа парарзың, Домначах.

Хара, хара хурағаның,
Хара Петручтың хойында.
Хара Петручка син парба,
Мағаа пар, Домначах.

Х ы с:

Хара, хара хурағанаам
Хара Петручтың хойында.
Хара даа полза,
Петручка парар Домначах, Мукулай.

---

¹ Пу тахпахты 1962 г. Тайдынова Түктіч-иней чоохтаан. Ол аны, 15-16 частыңда хой хадар чөріп, оолнаң хыс ырласханын истіптір.

* * *

Көл хазында өскебін,
Көп сүрместіг полчаңмын.
Көп сүрмезіме сухтанзаң,
Көп ахчаңны саларзың.

Хамыс арали өскебін,
Хыс сүрместіг полчаңмын.
Хыс сүрмезіме сухтанзаң,
Халын ахчаң төгерзің.

САЛАМАЧЕВ ТЕМІРНИҢ ЫРЫ

Адам ани ах сараадым
Арығда астап турчадыр.
Ах сырайлығ Натайлам,
Айланып хайди сыхпадың.

Хости көлген көк хырым
Хара Ыўс хазында сухсап тур.
Хынған хызым Натайлам,
Хайди ибіріліп килбедің.

Адам анин пура тартыбызып,
Ах Ыўс чоғар парыбызам.
Ах сырайлығдаң алыбыссам,
Ачырған халарзың, Натайлам.